

sko; dr. Michael F. Förster, OECD a Luxembourg Income Study/CEPS; dr. Roland Habich, Wissenschaftszentrum Berlin; dr. Zdenka Mansfeldová, Sociologický ústav AV ČR, Praha; prof. José Ramon Montero, Universidad Autonoma de Madrid and Centros de Estudios Avanzados en Ciencias Sociales, Instituto Juan March, Madrid; dr. Wolfgang Seifert, Humboldt University, Berlín; dr. Gábor Tóka, Central European University, Budapešť; prof. Claire Wallace, University of Derby, Velká Británie, Institute for Advanced Studies, IHS, Vídeň.

Cíl lze stručně charakterizovat takto:

- vytvoření neformální a formální (Intranet) komunikační sítě mezi badateli,
- využití existujících empirických dat k dalšímu zhodnocení a publikacím,
- metodologické a obsahové diskuse mezi členy sítě, a zejména mezi členy vytvořených tematických pracovních skupin,
- společná publikace v roce 2001.

V rámci projektu se uskuteční 3 workshopy – v roce 1999, 2000 a 2001.

První workshop *CITNET: Citizens In Transformation* se uskutečnil ve Vídni v Institute for Advanced Studies, 8.-11. července 1999. Zúčastnilo se ho kolem 30 politologů a sociologů z evropských zemí a USA. K dispozici byly datové soubory New Democracy Barometer (NDB) 1-4, který zahrnuje 13 zemí a New Baltic Barometer (NBB) 1-3, které tvoří

východisko pro analýzu. Soubory byly rovněž nainstalovány v 10 počítačích, takže účastníci si mohli učinit obrázek o datech a o možnostech, které nabízejí. Pracovní skupiny, které se během těchto tří dnů utvářely, mohly nad daty a jejich analýzou diskutovat. Účastníci si podle zájmu odvezli datové soubory s sebou domů nebo jim budou zaslány e-mailem. Důležitá byla také výměna informací o dalších existujících mezinárodních datových souborech a jejich dostupnosti v případě, že NDB a NBB nepokrývá zcela potřebu badatele nebo jeho tematické zaměření.

V průběhu diskusí postupně vykristalizovaly tři pracovní skupiny, které dále povedou vzájemnou užší komunikaci. Jsou to:

- Parties and Voting (koordinátor Gábor Tóka, Maďarsko),
- Economy and Politics (Bernd Hayo, Hannover, SRN),
- Democratization, s podskupinou Institutions, trust, social capital (Dirk Berg-Schlosser, University of Marburg, SRN, zástupce koordinátora Zdena Mansfeldová, SoÚ AV ČR).

Projekt je stále ještě otevřen dalším zájemcům, kteří by chtěli zpracovat dosud nepokrytá témata, např. gender. Workshop v roce 2000 by měly organizovat jednotlivé pracovní skupiny a intenzivně diskutovat o prvních závěrech a publikačních výstupech.

Zdenka Mansfeldová

Kniha o desátém sjezdu polských sociologů

Pod názvem *Śląsk – Polska – Europa. Zmieniające się społeczeństwo w perspektywie lokalnej i globalnej. Księga X Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego* (Slezsko – Polsko – Evropa. Měníci se společnost v lokální i globální perspektivě. Kniha X. polského sociologického sjezdu), (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1998, 528 s.), vyšel výběr referátů, přednesených na uvedeném sjezdu, který se konal od 22. do 25. září 1997 v Katovicích. Jde o další svazek z řady obdobných publikací, jež jsou v Polsku pravidelně po každém sociologickém sjezdu vydávány.

Jeho editoři Antoni Sulek, předseda programové rady sjezdu, a Marek S. Szczepański, předseda sjezdového organizačního výboru, v předmluvě zdůrazňují, že žádný z dosavadních sjezdů nebyl tak výrazně zaměřen na otázky regionu, v němž se konal. Slezsko bylo na sjezdu pojato jako unikátní sociální celek, jako území velkého významu pro přeměny v Polsku i jako „badatelská perspektiva“, z níž se zvlášť zřetelně projevují obecné problémy vyvolané transformací polské společnosti.

Katovického sjezdu se zúčastnilo více než 600 sociologů, čímž se stal zatím v Polsku sjezdem nejpočetnějším. Byli na něm přítomni rovněž sociologové z Ukrajiny, Ruska, České republiky, Slovenska, Maďarska, Makedonie, Německa, Francie, Anglie a Itálie.

Kromě úvodního referátu předsedy Polské sociologické společnosti A. Sulka obsahuje kniha čtyři tematické celky.

První, nazvaný *Slezsko jako sociologický problém*, je věnován čtyřem referátům orientovaným na problematiku hornoslezského regionalismu, na Slezsko jako evropský problém, na analýzu společenských vztahů v hornoslezské osadě Kopalnia, přičemž srovnávacím způsobem navazuje na proslulý výzkum, jehož výsledky publikoval roku 1935 jeden z nejvýznamnějších polských sociologů J. Chalasiński, a konečně na kulturní vzory vesnických společenství opolského Slezska.

Největší počet, jedenadvacet referátů, je zařazen do druhé části, nadepsané *Nová různorodost polské společnosti*. Je uvedena rozsáhlým, zobecňujícím a syntetizujícím příspěvkem, zabývajícím se postupující diferenciací polské společnosti na pozadí vlivů tradice, dědictví socialismu, modernity a postmodernity. Následují referáty zaměřené na vliv současné tržní ekonomiky na dělnickou třídu a kladoucí si otázku, zda zaniká třída rolníků. Další tři referáty si všímají sociálních problémů v souvislosti s postavením nezaměstnaných v sociální struktuře devadesátých let, výzkumné problematiky chudoby a konkrétně chudoby bývalých zaměstnanců státních statků. Další soubor referátů pojednává o některých aspektech politických přeměn současného Polska, a to o formování politických stran a jejich voličstva, o lokálních společenstvích jako pospolitostech tradice a o jejich vlivu na rozvíjení demokracie, o konsolidaci demokracie z hlediska hodnotových orientací elit a mas a o proměnách polských politiků v období systémové změny. Následující referáty jsou zaměřeny na některé konkrétnější problémy, a to na roli podniků při utváření pracovního trhu v Polsku v 90. letech, na sociální a ekonomické podmínky změn v polském vzdělávacím systému, na vztah učitelů ke společenské transformaci, na problematiku a společenské kontroverze nových náboženských hnutí v Polsku, na dilemata polského ekologického hnutí, na potřebu sociologických výzkumů neprofesionálních způsobů realizace zdravotních potřeb, na vztah veřejného života a společenské identity Poláků, na současné projevy a sociální důsledky destrukce normativnosti, na opozici „našeho“ a „cizího“

při výzkumu současné polské společnosti, na jazykovou problematiku regionální etnické skupiny Kašubů a na sociologii pohraničí v Polsku.

Třetí část má název *Polská společnost v měnícím se světě*. Jejich pět referátů si klade otázku, do jaké míry jsou na proces transformace polské společnosti aplikovatelné některé pojmy historické sociologie, v jakém smyslu lze systémové změny, k nimž v Polsku dochází, chápat jako změny institucionální, jaké je místo polské společnosti v měnící se Evropě, jaké jsou hlavní rysy sociální mobility v současné Polsku a jaký je vztah národních kultur ke globalizaci s přihlédnutím k otázce identity jedince.

Čtvrtá část *O sociologii* obsahuje dva referáty, z nichž první se zabývá tím, zda se teoretická sociologie může stát normální vědou, a druhý je příspěvkem k sociologii symbolických procesů.

V závěrečné poznámce o jiných posjezdových publikacích editoři upozorňují, že řada dalších referátů buď už vyšla, nebo bude postupně zveřejněna v polských sociologických časopisech, případně v jiných jednotně tematicky zaměřených sbornících, přičemž uvádějí jejich názvy i obsah. Pro českého čtenáře není bez zajímavosti, že ve sborníku nazvaném *Social Aspects of Reconstruction of Old Industrial Regions in Europe* vycházejí i příspěvky J. Musila a T. Sirovátky.

Kniha o desátém sjezdu polských sociologů je významná a zajímavá z několika důvodů. Je do značné míry reprezentativním obrazem toho, čím dnes polská sociologie tematicky i metodologicky žije, přináší mnoho cenných údajů o současné polské společnosti a jejich proměnách a v neposlední řadě potvrzuje vzácnou a záviděníhodnou kontinuitu v práci a snažení polských sociologů od období mezi první a druhou světovou válkou, přes krátké poválečné období, ale zejména od poloviny padesátých let až do současnosti. Tento obdivuhodný fenomén, který můžeme našim polským kolegům pouze závidět, nejlépe vystihl ve svém vystoupení A. Sulek, když řekl: „Katovický sjezd je už naším desátým sjezdem. Co všechno se na světě změnilo od prvního sjezdu! Své názvy a pořadová čísla změnily dokonce i republiky. Avšak my, nadgenerační pospolitost